

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור כללי של הרב מאיר ליכטנשטיין

פרק המפקיד - דף מספר 11

בס"ד, י"ד כסלו תשנ"ז.

תרומה מן המוקף

א. סוגיית ב"מ

1. ב"מ לח. המשנה, ובגמרא שעליה לפחות עד "תרומה ומעשר על מקום אחר" [למי שיש לו זמן, עדיף ללמוד את הסוגייה כולה עד "להפסד מועט נמי חששו" (לח:)].
2. הראשונים הקשו כיצד מתיישבת סוגייתנו עם מקורות הדנים בחיוב לתרום מן המוקף והאם חושדים שתורמים שלא מן המוקף. נעייין ברקע כללי לדין מוקף ולאחר מכן בדיוני הראשונים.

ב. דין תרומה מן המוקף

1. להיכרות ראשונה עם הדין עיין רמב"ם הלכות תרומות פ"ג הל' י"ז - י"ח, כ'.
2. מקור הדין:
 - ירושלמי תרומות פ"ב ה"א, מ"א ע"א, "כל הדברים למידין ומלמדין... אחד ביהודה ואחד בגליל".
 - בחילוק בין תרו"ג ובין תרו"מ, בהגדרת מוקף ובהסבר יסוד דין מוקף נעסוק בהמשך לאחר העיון בראשונים.
3. גיטין ל: "ת"ר ישראל שאמר ללוי... תקוני תקניה בעל הבית".

ג. דיוני הראשונים

1. ב"מ לח. תד"ה שמא עשאן; גיטין ל: תד"ה וכי נחשדו.
2. להרחבה - בספר הישר לר"ת ישנם מספר קטעים בנדון:
 - חלק החידושים, מה' שלזינגר, סימנים קי"א ותקפ"ג.
 - חלק השו"ת - סימן ג', אות ב'; סימן ד' אות ב'; סימן מ"ד אות ד'; סימן מ"ו אות א'.
3. חידושי הרמב"ן לב"מ לח. ד"ה חיישינן שמא עשאן; חידושי הרמב"ן לגיטין לא. ד"ה המניח פירות להיות.
4. רמב"ם הלכות תרומות פ"ג ה"כ ובהשגת הראב"ד.
 - כיצד מיישב הרמב"ם את הסתירה בין גיטין ל: ובין ב"מ לח.?
 - מהי הבנת הראב"ד את החיוב לתרום מן המוקף ומהו החילוק בין תרו"ג ובין תרו"מ?
5. יסוד דין מוקף והגדרתו:
 - גיטין ל: רש"י ד"ה מוקף
 - שם תד"ה לתרום שלא מן המוקף
 - שיטת הרמב"ן כפי שעולה מחידושו בגיטין
 - שו"ת הרשב"א ח"א סימן ר"צ
6. סיכום:
 - סכם את ההסברים השונים של הראשונים מדוע בסוגיית ב"מ יש חשש שמא תרום שלא מן המוקף.
 - סכם את העולה להבנת דין מוקף - יסוד הדין, היקפו והגדרתו
 - חשוב - מה פשר הקביעה שתרו"מ מלמדת ואינה למידה? עיין בפרשה העוסקת בתרו"מ במדבר י"ח, כה - לב. עמוד על אופי תרו"מ ועל רקע זה נסה להסביר את הירושלמי.
7. להרחבה - דיונו של הגרש"ז אויירבך בספרו מעדני ארץ - תרומות, פ"ג ה"כ.